

BELGE

İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ KANUNU TASARISI TASLAĞI'NIN DEĞERLENDİRİLMESİ

*Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi
Halk Sağlığı AD*

Türkiye'de, çalışanların sağlığı ve güvenliğini güvenceye alacak kapsamlı ve uygulanabilir bir yasal düzenlemeye duyulan gereksinim gün geçtikçe artmaktadır. Mevcut mevzuat, başta kayıt dışı çalışmayı önleyememe ve ancak kayıtlı çalışanların bazı haklara sahip olması gibi temel bir sıkıntıyı barındırmakta; işçi sağlığı alanındaki hizmetlerden yararlanmak ise (Çalışılan işyerinde istihdam edilen işçi sayısının 50'den fazla olması gibi) bazı koşullara bağlı olarak sağlanabildiği için çalışanların büyük bir çoğunluğunu kapsayamamaktadır. Bunlara mevzuatta yer alan hükümlerin denetlenememesi nedeniyle uygulamada gözlenen eksiklikler de eklendiğinde; mevzuatın değişmesi ile ilgili gereksinim ana hatlarıyla ortaya çıkmaktadır.

İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu Tasarısı Taslağı'nın maddelerinin değerlendirilmesi:

1. MADDE 3- (ç) bendinde "Ev hizmetlerinde" çalışanların kapsam dışında tutulması uygun değildir.

2. MADDE 4- (e) bendinde "Çocuk çalışan" kavramının tanımlanması hem çocuk işçiliğinin sürdürülmesinin kavramsal olarak kabul edilmesi, hem de konan yaş sınırının (14 yaşını bitirmiş 15 yaşını doldurmamış) küçüklüğü yüzünden ürkütücüdür. Bakanlığın "Çocuk çalışan" kavramını tümüyle ortadan kaldırması, genç çalışan kavramını ise "16 yaşını bitirmiş" olmak koşuluyla kabul etmesi uygun olacaktır. (i) bendinde tanımlanan "iş güvenliği uzmanı"nın Bakanlıkça açılacak bir sınavda başarılı olması koşulu kabul edilemez. Söz konusu uzmanlığın eğitimde yetkinlikleri evrensel olarak kabul edilen üniversiteler tarafından verilmesi zorunludur. (j)

bendinde tanımlanan "işyeri hekimi"nin Bakanlıkça açılacak bir sınavda başarılı olması koşulu kabul edilemez. Söz konusu uzmanlığın eğitimde yetkinlikleri evrensel olarak kabul edilen üniversiteler tarafından verilmesi zorunludur. (k) bendinde tanımlanan "işyeri hemşiresi"nin Bakanlıkça açılacak bir sınavda başarılı olması koşulu kabul edilemez. Söz konusu uzmanlığın eğitimde yetkinlikleri evrensel olarak kabul edilen üniversiteler tarafından verilmesi zorunludur. (m) bendinde yapılan "iş kazası" tanımı eksiktir ve bu haliyle iş kazalarının önlenmesi yaklaşımına destek olmaktan uzaktır. Tanıma "ramak kaldı" iş kazalarının da eklenmesi uygun olacaktır. (n) bendinde yapılan "meslek hastalığı" tanımı yetersizdir. Bu tanıma ek olarak "işle ilgili hastalık" kavramının da tanımlanması uygun olacaktır. (p) bendinde "tehlike sınıfı"nın Bakanlıkça belirlenmesinden söz edilmektedir. Bu yaklaşım (bilimsel konularda karar organlarının siyasetçiler olmasının yanlışlığı nedeniyle) kabul edilemez.

3. MADDE 7- (ç) bendinde "İşin kişilere uygun hale getirilmesi, bu amaçla; öncelikle işyerlerinin tasarımında, iş ekipmanları, çalışma şekli ve üretim metotlarının seçiminde özen gösterilmesi, özellikle monoton çalışma ve önceden belirlenmiş üretim temposunun sağlık ve güvenliğe olumsuz etkilerinin önlenmesi ve önlenemiyor ise en aza indirilmesi" yaklaşımı kabul edilemez. (f) bendinde sözü edilen "önleme politikası"nın yazılı hale getirilmesi ve çalışanlarla paylaşılmasının eklenmesi uygun olacaktır.

4. MADDE 8- (b) bendinde sözü edilen "Çalışana görev verirken, çalışanın sağlık ve güvenlik yönünden işe uygunluğunu göz önüne alır" yaklaşımının nasıl

gerçekleştirileceğinin nesnel bir biçimde yöntem olarak tanımlanması gerekmektedir. (c) bendinde sözü edilen görüş alma işleminin işyeri hekiminden de alınmak koşuluyla, kayıtlara geçirilecek biçimde ve yazılı olarak alınması gerektiği eklenmelidir.

5. MADDE 10- (1) bendinde "Koordinasyon, işverenler tarafından müştereken belirlenen kişi veya kişilerce sağlanır" denilmektedir. Bu yaklaşım doğru değildir, sorumlunun asıl işveren olarak belirlenmesi uygun olacaktır.

6. MADDE 11- (1) bendine görevlendirilecek elemanlarla ilgili "yeter sayıda" ibaresi eklenmelidir. (2) bendinde yer alan "dışarıdan hizmet alma" yaklaşımı gözden geçirilmeli ve ancak işçi sayısının düşük olduğu küçük işyerleri ile sınırlı tutulmalıdır. (4) bendinin son sözcüğü "görevlendirilir" biçiminde olmalıdır. (5) bendinde sözü edilen "mesleki bağımsızlık" kavramının nasıl sağlanacağı ayrıntılı bir biçimde açıklanmalıdır. (6) bendinde sözü edilen tahsis etme işleminin "işveren tarafından" yapılacağı eklenmelidir. (7) bendinde sözü edilen işbirliği ve koordinasyonun nasıl sağlanacağı ayrıntılı bir biçimde açıklanmalıdır. (10) bendinde sözü edilen "Yeterli meslekî bilgi, beceri ve donanıma sahip olması halinde, işyerinin büyüklüğü, tehlike sınıfı, işin niteliği ve çalışan sayısı dikkate alınarak, bu maddenin birinci fıkrasında belirtilen hususların yerine getirilmesi sorumluluğunu işveren kendisi üstlenebilir" yaklaşımı kabul edilemez. (11) bendinde sözü edilen çıkarılacak yönetmeliklere sık olarak vurgu yapılmaktadır. Bu yönetmeliklerin kanunun yayın tarihinden itibaren en geç üç ay içerisinde çıkarılması da kanuna eklenmelidir. Aksi halde, yönetmelik çıkarılmadığı müddetçe yasa hükümleri uygulanamamaktadır. (12) bendinde sözü edilen kurum hekimlerinin aynı zamanda işyeri hekimi olarak görevlendirilmesi yaklaşımının daha fazla ayrıntılandırılmaya gereksinimi bulunmaktadır.

7. MADDE 14- Yasanın en önemli bölümlerinden biri olan "Risk değerlendirmesi" bölümü çıkarılacak bir yönetmeliğe bırakılmaktadır. Ayrıntıların bir yönetmelikle belirlenmesi uygun olmakla birlikte; genel yaklaşımın yasada yer alması gerekmektedir. (1) bendinde işverenin kendisi tarafından risk değerlendirmesinin yapılması uygun değildir. Risk değerlendirmesinin bu konuda uzman kişiler tarafından işverenin ve çalışanların katılımıyla yapılması ve yazılı olarak kayıtlara geçirilmesi gerekmektedir. (2) bendinde koruyucu tedbirlere ve alınacak ekipmana işveren tarafından karar verilmesi doğru değildir. Önlemler ve ekipmana ilişkin kararların risk

değerlendirmesini yapan ekip tarafından kararlaştırılması ve yazılı olarak işverene ve çalışanlara sunulması gerekmektedir.

8. MADDE 15- (a) bendinde yer alan iş kazası bildirimlerinin ancak üç günden fazla işgünü kaybına sebep olan iş kazaları için geçerli olması uygun değildir. Eğer iş kazalarını önlemek temel amaç olarak benimseniyorsa, "ramak kaldı" kazalar dahil tüm kazaların bildirilmesinin sağlanması ve benzer kazaların yinelenmesini önleyecek tedbirlerin alınıp alınmadığının denetlenmesi büyük önem taşımaktadır.

9. MADDE 16- Çalışanların bilgilendirilmesi ile ilgili süreç yazılı olarak kayıt altına alınabilecek biçimde kurgulanmalıdır. Yasa metni bu yaklaşımdan yoksun olarak hazırlanmıştır.

10. MADDE 20- (1) bendine "kronik hastalığı olanlar" eklenmelidir.

11. MADDE 22- (1) bendinde tanımlanan Konsey üyeleri arasında iş sağlığı alanında çalışmalar yapan akademisyenlerin sayılmaması büyük bir talihsizlik olarak değerlendirilmiştir. Bilimden yararlanmayan bir Konseyin neye ve kime hizmet edeceği tartışmalıdır. (2) ve (4) bendlerindeki yaklaşım da hem Konseyin demokratik işlerliği hem de çalışma gruplarının işlevselliği açısından tartışmalıdır. (5) bendinin de Konseyin karar verdiği biçiminde düzenlenmesi uygun olacaktır. (86) bendinde sözü edilen sayının niye 35'i aşmaması gerektiği anlaşılamamıştır.

12. MADDE 23- Bakanlığın politikası ile ilgili hususlar daha açık yazılmalıdır. Örneğin her yıl için Bakanlığın İSİG hedefleri ve bu hedeflere ulaşmak için hazırlanan planın açıklanması yasada karar altına alınmalıdır. Bu hedefler ve plan doğrultusunda Bakanlığın işçi sağlığı alanındaki etkinliklerini değerlendirecek yılda bir etkinlik yasında yer almalıdır.

13. MADDE 25- İş sağlığı ve güvenliği kurulunun çalışmasına ilişkin esasların yönetmeliğe bırakılmaksızın yasada yer alması uygun olacaktır.

14. MADDE 26- Gerek tehlikenin sınıflandırılmasına ilişkin sistematik, gerekse işyerlerinin hangi tehlike sınıfı içerisinde yer alacağına karar verilmesi sırasında bilim insanlarının yok sayılmasını anlamak olanaklı değildir. Tehlike sınıfına komisyonda salt çoğunlukla karar verilmesi kabul edilemez.